

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling CBO De Greiden

Status: vastgesteld 17 mei 2019

INLEIDING

Kindermishandeling / huiselijk geweld komt voor. Vaker dan we soms denken. (gemiddeld 119.000 per jaar, 3% van totaal aantal kinderen tussen 0 en 18 jaar).

De leerlingen op onze basisscholen zijn nog jong. Dat betekent dat ze de situatie waarin ze leven vaak als vanzelfsprekend ervaren. Als er besef is dat de thuissituatie onveilig is, dan speelt loyaliteit richting het gezin vaak een grote rol om niet bij anderen aan te geven dat er wat speelt.

CBO De Greiden heeft “Veiligheid” hoog in het vaandel staan. Alleen vanuit veiligheid komen kinderen tot intrinsiek leren. We gaan er vanuit dat ouders die thuis geen veilige omgeving voor kinderen kunnen creëren, hulp nodig hebben om aan een veilige omgeving te werken. We gaan er ook vanuit dat het ouders hun diepste wens is de kinderen veilig op te voeden, maar dat er soms blokkades zijn. Hierbij denken we aan de veiligheid op sociaal, emotioneel en fysiek gebied. Indien leerkrachten/ib-ers of directieleden van de stichting zich zorgen maken, dan gaan ze in gesprek met de ouders.

Als ouders vinden dat ze hun kinderen altijd op mogen voeden zoals ze doen en dat school daar niks van mag vinden, dan is de plaatsing van kinderen op een school binnen CBO de Greiden niet gewenst. CBO de Greiden voelt zich verplicht een melding te doen bij Veilig thuis indien zij zich ernstig zorgen maakt omtrent de opvoeding (ook als eventueel andere instanties al betrokken zijn) en is dat verplicht bij acuut en structureel onveilige situaties.

Natuurlijk melden we niet direct en zonder overleg met ouders bij ieder signaaltje van onveiligheid aan. We gebruiken daarvoor onderstaande “Meldcode” en bij stap 4 en 5 betrekken we het voor het onderwijs verplichte “Afwegingskader”. Hierna volgt de uitleg.

Voor de goede orde: Waar in dit schrijven staat ‘ouders’, worden daar ook verzorgers of anderszins verantwoordelijken voor een kind in de thuissituatie bedoeld. Het bevoegd gezag waar over wordt geschreven, wordt in de schoolsituatie door de schooldirecteur vertolkt. Deze houdt nauw contact met het bestuur als het afwegingskader wordt doorlopen.

De Meldcode zelf bestaat uit 5 stappen.

In de meldcode staan de volgende vijf verplichte stappen:

- Stap 1: in kaart brengen van signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.
 - Stap 2: overleggen met een collega en eventueel navragen bij [Veilig Thuis](#).
 - Stap 3: gesprek met leerling en/of de ouders, afhankelijk van de leeftijd en situatie.
-
- Stap 4: wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling; bij twijfel altijd in overleg met [Veilig Thuis](#).
 - Stap 5: beslissen aan de hand van het afwegingskader.

Tussen stap 3 en 4 ziet u een streep staan. Dat is waar het verplichte afwegingskader voor het onderwijs een plek krijgt.

In beeld:

Het verplichte “Afwegingskader”

Vanaf 1 januari 2019 zijn ook medewerkers in het onderwijs verplicht te werken met het afwegingskader in stap 4 en 5 van de meldcode. Dit afwegingskader bevat 5 vragen die helpen bij de beslissing wanneer een melding bij Veilig Thuis in beeld komt. Voor situaties waarin de veiligheid van de gezinsleden ernstig bedreigd is, is het verplicht. De leraar of andere medewerker van school moet bij (vermoedens van) acuut of structureel onveilige situaties van kindermishandeling of huiselijk geweld een melding doen. Ook als de school zelf hulp verleent.

Hieronder worden de stappen 4 en 5 van de **meldcode** uitgewerkt in de (ook weer) 5 vragen van het **afwegingskader**

stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

De meldcode en het afwegingskader samen nog eens in beeld:

Bijlages 1 t/m 3 achtergrondinformatie

1. Website van de Rijksoverheid met goede tips: <https://www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl/>
2. Informatie voor ouders (en kinderen) van de website van "Veilig Thuis":

Bel Veilig Thuis voor advies en hulp

Maak je je zorgen om een kind en wil je je zorgen delen met professionals? Veilig Thuis is een hulplijn die je **gratis** kunt bellen. Dit kan **anoniem**. De hulpverleners die je via de telefoon spreekt, weten veel over kindermishandeling. Als jij de situatie van het kind beschrijft, kunnen zij je advies geven. Advies over of jij iets kunt doen en wat zij voor het kind kunnen betekenen.

"Ik maak me zorgen om het zoontje van mijn beste vriendin..."

Wat gebeurt er als je Veilig Thuis belt?

- Je belt gratis **0800-2000** en krijgt een hulpverlener aan de lijn.
- De hulpverlener luistert naar je verhaal, stelt vragen en beantwoordt jouw vragen.
- De hulpverlener kijkt samen met jou of er iets is wat jij zelf kunt doen.
- Komen jullie tot de conclusie dat de situatie te lastig is? Dan kan de hulpverlener je helpen om een melding te maken van je vermoedens. Dit kan anoniem.
- Op basis van de melding doet Veilig Thuis zelf onderzoek naar de situatie of roepen ze de hulp in van lokale hulpverlener, zodat het gezin geholpen kan worden.
- Als je melding maakt, vertelt Veilig Thuis wat er met de melding gaat gebeuren.

"Ik maakte me zorgen en besloot Veilig Thuis te bellen." - Josette

Wat je zelf kunt doen als je je zorgen maakt

Er zijn verschillende manieren waarop je een kind kunt helpen als je je zorgen maakt. Bekijk wat jij kunt doen in het overzicht. Stel je eigen veiligheid altijd voorop.

- [Kijk wat jij nog meer kunt doen.](#)

3. Op de volgende pagina's volgen uit de publicatie voor het onderwijs "Veilig, kraak de meldcode":
 - een gele spiekaart "wat te doen bij (eerste) signalen?"
 - tips voor een goed gesprek met leerlingen
 - tips voor een goed gesprek met ouders.

SPIEKKAART

WAT TE DOEN BIJ (EERSTE) SIGNALLEN
IN UITEENLOPENDE SITUATIES?

Hoe handel je als je een (vaag) 'niet pluis-gevoel' hebt, bijvoorbeeld bij het gedrag, de leerprestaties of verzuim van een leerling. Of bij zorgelijk gedrag van ouders?

Knoop een gesprek aan met de leerling (en ouders). Peil hoe het gaat, bespreek je eigen zorgen. Misschien heeft de leerling (of de ouder) er een logische verklaring voor. Observeer de leerling en verzamel extra informatie en signalen over de leerling (en ouders). Vraag collega's of zij die signalen ook zien of wat hen opvalt.

Hoe handel je als je signalen van derden krijgt, zoals een medeleerling, een bezorgde andere ouder of een collega?

Bedank hen voor de informatie. Vraag door: Wat is er waar en wanneer en door wie waargenomen? Hoe komt de persoon aan deze informatie? Heeft hij/zij dit besproken met de leerling/ouder en zo ja wat was de reactie? Weten meer mensen hiervan? Kijk of je informatie kunt checken bij anderen. Maak een inschatting of deze leerling jouw hulp nodig heeft en (samen) handelen (volgens de Meldcode) nodig is. Arrangeer een gesprekje met de leerling (en ouders).

Hoe handel je als je signalen van externe partners krijgt, zoals jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk of wijkteam?

Dit kan alleen als de leerling en/of ouders daarmee hebben ingestemd. Bespreek hoe je de ouders/leerling erbij betreft. Deel/ontvang alleen informatie die relevant is voor de ontwikkeling van de leerling. Adviseer de professional in gesprek te gaan met de ouder/leerling en handel samen volgens de Meldcode.

seer de professional in gesprek te gaan met de ouder/leerling en handel samen volgens de Meldcode.

Hoe handel je als de leerling zelf informatie deelt?

Neem de leerling serieus. Herhaal in eigen woorden wat de leerling zegt. Vat samen en vraag (gedoseerd) door. Benoem de emoties van de leerling en probeer je in te leven. Geef aan wat je kunt doen. Bijvoorbeeld dat hij/zij altijd mag binnen lopen of (anoniem) advies inwinnen bij derden (zoals intern begeleider of wijkteam). Maak afspraken met de leerling over hoe nu verder. Als de leerling vertelt dat er thuis geweld plaatsvindt, meld je dat bij Veilig Thuis en bespreek je welke vervolgstappen je kunt nemen.

Houd hier in alle situaties rekening mee

Leg signalen vast in het leerlingvolgsysteem in termen van concrete waarnemingen en gedrag. Zorg voor een 'sparring partner', bijvoorbeeld een collega, mentor of zorgcoördinator. Hoe de informatie ook bij je komt, het is altijd aanleiding voor een gesprek met de leerling (en/of de ouders). Laat het interpreteren van signalen of de psychische ontwikkeling van de leerling over aan experts uit de jeugdhulp. Is er sprake van acute of structurele onveiligheid, of is hulp organiseren niet mogelijk, dan is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk. Beoordeel dat niet alleen, maar samen met je 'sparring partner'.

8 TIPS VOOR EEN GOED GESPREK MET JE LEERLING

Het kan zijn dat je als leerkracht vermoedt dat een kind of jongere thuis in de knel zit. Bijvoorbeeld doordat je signalen opvangt waarbij je het gevoel hebt dat er iets niet klopt. Hoe praat je daar met een kind of jongere over? Acht tips hoe je met een goed gesprek meer duidelijkheid kan krijgen.

TIP 1

Wees oprecht

Kinderen zijn meesters in het voelen of je oprecht bent. Ze voelen feilloos aan of iemand een façade ophoudt of informatie verdraait of achterhoudt. Oprecht zijn betekent dat je eerlijk bent over je zorgen, over wat je wel en niet weet en dat je jezelf blijft. Dat betekent ook dat je eerlijk bent over je emoties: als je bijvoorbeeld erg schrikt van wat een kind vertelt, dan is het goed om dat te benoemen. Een kind voelt dat toch wel, ook al probeer je dat weg te stoppen. Richt daarna je aandacht weer op het kind: het gaat immers niet om jouw gevoelens.

TIP 2

Sluit aan bij het kind

Aansluiten bij een kind betekent dat je rekening houdt met zijn of haar ontwikkelingsfase (een jong kind is minder gericht op taal dan oudere kinderen), zijn woordgebruik, tempo en gemoedstoestand.

Aansluiten bij het kind betekent ook dat je het kind ruimte geeft om zijn verhaal te vertellen. Als jij je bescheiden opstelt, voelt het kind dat het mag praten. En als het kind (nog) niet wil praten, is dat ook prima.

TIP 3

Luister actief

Actief luisteren wil zeggen dat je je voortdurend afvraagt wat het kind eigenlijk wil zeggen. Daarom luister je naar zowel de verbale als de non-verbale boodschappen van het kind. Luister tussen de regels door, bijvoorbeeld in stembuigingen, aarzeling en stiltes. Door actief te luisteren kan het je duidelijk worden wat er aan de hand is. En krijg je zicht op de emoties van het kind. Probeer die gevoelens in je eigen woorden samen te vatten en te checken of je goed begrijpt wat hij of zij bedoelt. Zo krijg je meer informatie en voelt het kind zich serieus genomen.

TIP 4**Accepteer wat het kind zegt**

Accepteer het kind zoals het is. Luister zonder te oordelen. Wees je bewust dat bij jonge kinderen fantasie en werkelijkheid nog door elkaar lopen. Voor hen is het heel logisch wat ze vertellen. Zet geen vraagtekens bij de geloofwaardigheid van het kind. Het is niet aan jou om te bepalen of het waar is of niet wat het kind zegt. Bovendien hebben kinderen soms een ander verhaal nodig om uiteindelijk hun eigen verhaal te kunnen vertellen.

TIP 5**Val de ouders niet af**

Kinderen zijn loyaal naar hun ouders, ook mishandelde kinderen. Daarom is het belangrijk dat je de ouders niet bekritiseert, of dat je je op een andere manier negatief over hen uitlaat. Het kind mag zijn ouders diskwalificeren, jij niet. Als jij dat ook doet, kan het loyaliteitsconflict waar het toch al in zit, versterkt worden en kan het kind geneigd zijn ouders in bescherming te nemen en zich af te wenden van jou.

TIP 6**Stel korte vragen**

Je begint met open vragen: Wat is er gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat? Dat wissel je af met gesloten vragen: Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk? Pas wel op voor te veel vragen achter elkaar: het kind kan het gevoel krijgen dat het wordt verhoord. Vraag niet door op details die niet van belang zijn voor het grote geheel. Het gaat er immers niet om de waarheid te achterhalen, maar om het kind te laten vertellen wat het kwijt wil.

TIP 7**Geef uitleg**

Volwassenen zijn geneigd te denken dat kinderen de regels van communicatie wel kennen. Dat blijkt vaak niet het geval. Maak daarom meteen aan het begin duidelijk wat jouw bedoeling is van het gesprek: dat je graag wilt weten hoe het met hem is, dat je graag hoort wat hij te vertellen heeft en dat je met hem of haar wilt afspreken wat je vervolgens gaat doen.

TIP 8**Beloof nooit geheimhouding**

Als de leerling vraagt of je het niet doorvertelt aan iemand anders, maak dan duidelijk dat je dit niet kunt beloven. Leg uit dat je anderen nodig hebt om hem te kunnen helpen. Daarnaast kan het kind vragen of je het niet aan zijn ouders vertelt. Leg dan uit dat je niet alles aan zijn ouders zal vertellen, maar dat zij wel moeten weten hoe hij zich voelt om de situatie voor hem beter te maken. Het vertrouwen van mishandelde kinderen is al geschonden, dat vererger je door dingen te doen zonder zijn medeweten. Hij hoeft het niet eens te zijn met de stappen die jij wilt zetten, maar hij moet het wel weten.

8 TIPS VOOR EEN GOED GESPREK MET OUDERS

Hoe praat je met ouders als je vermoedt dat er thuis iets aan de hand is? Leerkrachten geven aan dat ze dit verreweg het meest ingewikkelde vinden bij vermoedens van kindermishandeling of partnergeweld. Acht tips hoe je zo'n gesprek kunt voeren.

TIP 1

Bespreek signalen direct

Blijf niet rondlopen met het gevoel dat er 'iets niet klopt', maar leg je zorgen voor aan de ouders, ook al zie je daar tegenop. Doe dat zonder oordeel. Je wilt het met hen niet hebben over (vermoedens van) kindermishandeling, maar je hebt iets gezien of gehoord dat je opvallend vindt: een leerling die zich bijvoorbeeld opeens anders gedraagt dan voorheen of een leerling die nooit eten mee naar school heeft. Je wilt graag hun visie daarop. Misschien is er wel een heel aannemelijke verklaring voor. Worden je zorgen door hun reactie groter? Overleg dan met je leidinggevende of de aandachtsfunctionaris.

TIP 2

Toon oprechte belangstelling

Laat tijdens het gesprek merken dat je betrokken bent bij de ouders en wees nieuwsgierig. Vraag dus wat ouders ervan vinden: van de zorgen, van het gesprek, van hun kind. En wees benieuwd naar het antwoord, vul dat niet alvast in.

TIP 3

Bereid het gesprek voor

Weet wat je doel is en stem het gesprek daarop af. Als je iets hebt gezien kun je dat kort bespreken op het moment dat de ouder het kind ophaalt. Zijn er meer dingen die je opvallend vindt, spelen er al een tijdje dingen of is er geen gelegenheid om een ouder te spreken, maak dan een afspraak. Bedenk van te voren of je een gesprek alleen wilt voeren of dat je je leidinggevende of aandachtsfunctionaris erbij wilt betrekken. Dat laatste doe je bijvoorbeeld als je je onzeker voelt, als je bang bent dat de ouders heel emotioneel zullen reageren of als je wilt praten over vervolgstappen.

TIP 4**Bouw het gesprek op**

In Nederland zijn wij gewend 'met de deur in huis te vallen': beter meteen zeggen waar het op staat dan om de hete brij heen draaien. Daar is wat voor te zeggen, maar bouw het gesprek wel zorgvuldig op. Besteed een paar zinnen aan het opstarten van het gesprek met de ouders. De kern is dat je concreet formuleert wat je bij een kind hebt waargenomen en dat je dat op een respectvolle manier overbrengt.

TIP 5**Zoek samenwerking**

Ga er vanuit dat ouders het beste voor hebben met hun kind en het fijn vinden dat iemand anders oog heeft voor hun kind. Om samen met ouders te zoeken naar een oplossing voor mogelijke problemen, is het essentieel dat je vanaf het eerste signaal open bent over je zorgen en over wat je van plan bent te gaan doen. Doe niets achter de rug van ouders om: dat roept weerstand op en vergroot de kans op hevige emoties of weigeren om met jou te praten.

Ook overleg met een collega of je leidinggevende doe je bij voorkeur met toestemming en medeweten van ouders.

TIP 6**Luister actief**

Actief luisteren omvat drie samenhangende technieken: luisteren, doorvragen en samenvatten. Luisteren doe je zonder oordeel en zonder het antwoord alvast in te vullen. Doorvragen zorgt ervoor dat je zaken die onduidelijk of vaag blijven kunt verhelderen. Daarna vat je samen. Je herhaalt de belangrijkste dingen die de ouder heeft verteld. Samenvatten is een mooie manier om iemand te laten merken dat je aandachtig hebt geluisterd.

TIP 7**Geef ruimte aan emoties**

Emoties spelen een belangrijke rol in communicatie. Zeker als je het met ouders wilt hebben over (de opvoeding van of zorgen over) hun kinderen kunnen emoties soms hoog oplopen. Boosheid en verdriet zijn voorstelbare emoties als een professional zorgen heeft over hun kind, terwijl ouders de zorgen zelf niet herkennen of het gevoel hebben dat zij die zorgen veroorzaken. Het is belangrijk ruimte aan emoties te geven: als iemand zijn emoties mag uiten, is de kans groot dat deze sneller zullen zakken.

TIP 8**Beloof geen geheimhouding**

Soms komt het voor dat een ouder zegt dat hij of zij wel met jou wil praten, maar dat je het er dan met niemand anders over mag hebben. Net als bij kinderen mag je ouders dat niet toezeggen. Als je geheimhouding belooft, kan je in een lastige situatie komen: je wilt het vertrouwen van ouders niet beschamen, maar als zij jou iets vertellen wat ernstig is, moet je wel in actie komen en anderen betrekken om de situatie te veranderen. Het enige dat je kunt beloven, is dat je niets zult doen zonder eerst met de ouder te overleggen.